

Valtakunnalliset jätehuoltopäivät 4.10.2016

Tullin rikostorjunta/ talousrikostutkintayksikkö
tyt Mikko Laaksonen

Ympäristörikollisuuden seuranta

- Ympäristörikosseurantatyöryhmä:
 - Seuraa kansallista ympäristörikostilannetta
 - Julkaisee vuosittaisen katsauksen
 - Suosittelee raportin pohjalta toimintamalleja
 - Nostaa esiin ilmiöitä ja parannusehdotuksia ympäristörikosten torjuntaan ja ennaltaehkäisyyn

Ympäristörikollisuuden seuranta

- Vuoden 2015 raportti julkaisematta
- Vuoden 2014 raportti saatavilla YM:n sivuilta ([http://www.ym.fi/fi-FI/Uusi_ymparistorikoskatsaus_julkaistu\(33829\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Uusi_ymparistorikoskatsaus_julkaistu(33829)))
- Pakk:n tutkimushanke: Jätevirrat osana harmaata taloutta 2014-2015
 - Kuvaus jäterikollisuuden torjunnasta ja valvonnasta eri näkökulmista (www.polamk.fi/julkaisut)

Havaintoja ympäristörikollisuudesta

- Suuri osa ympäristörikollisuudesta ei tule tietoon
- Osa harmaata taloutta
- Viranomaiskentällä huoli ympäristörikollisuuden torjunnan ja -valvonnan ajautumisesta marginaaliin
- Viranomaisyhteistyön kehittäminen
- Yksityisten toimijoiden sitouttaminen

Havaintoja ympäristörikollisuudesta

- Kansainvälinen kehitys tuo mukanaan haasteita
 - Jätehuolto ja –kierrätys kasvavia toimialoja
 - Laittomien toimijoiden määrä kasvaa
 - Alhainen kiinnijäämisriski ja rangaistukset suhteessa tuottoon

Ympäristörikoksista

- Ympäristörikoksista säädetään sekä rikoslaissa (48 luku) että useissa ympäristöä koskevissa erityislaeissa
- Rangaistusasteiko sakko – 6 vuotta vankeutta
- Oikeushenkilön rangaistusvastuu
- Aineellisessa lainsäädännössä rikkomussäännöksiä

Ympäristörikoksista

- Esitutkintaviranomaisia poliisi, tullit ja raja
- Tieto mahdollisesta ympäristörikoksesta; yksityisiltä kansalaisilta, valvontaviranomaisilta tai tavanomaisen valvonnan yhteydessä
- Valvontaviranomaisen tulee pääsääntöisesti tehdä ilmoitus toimialallaan havaitsemastaan rikosepäilystä, ellei rikos vähäinen ja sillä ei ole loukattu yleistä etua.

Ympäristörikoksista

- Tyypillisesti esitutkintaan tulevat ympäristörikokset koskevat mm. eri jätteiden luvaton hävittämistä tai niiden säilyttämistä joko pien- tai teollisuuskiinteistöjen alueella
- Kansainväliset jätesiirot erityisesti Tullin toimintakentässä

RL 48 luvun ympäristörikoksista

Rikoslain ympäristörikokset	2011	2012	2013	2014	2015
Ympäristön turmeleminen RL 48 luku 1 §	155	146	141	168	166
Törkeä ympäristön turmeleminen RL 48 luku 2 §	7	0	12	9	5
Ympäristörikkomus RL 48 luku 3 §	187	213	258	192	181
Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen RL 48 luku 4 §	6	4	4	3	5
Luonnonsuojelurikos RL 48 luku 5 §	37	32	37	47	37
Rakennussuojelurikos RL 48 luku 6 §	2	4	3	4	3
Yhteensä	394	399	455	423	397

Tullin tehtävistä

- Tullin tehtävä on edistää tavarakaupan sujuvuutta sekä varmistaa sen oikeellisuus, kantaa tehokkaasti tavaraverot ja suojata yhteiskuntaa, ympäristöä ja kansalaisia.
- Tullirikosten esitutkinta

Tullin tehtävät ympäristönsuojelussa ja ympäristörikosten torjunnassa

- Tullin tehtäviin kuuluu valvoa kansainvälisiä jätesiirtoja.
 - Tulli on viime vuosien aikana toteuttanut Suomen ympäristökeskuksen kanssa valvontaoperaatioita, joissa on todettu lukuisia luvattomia jätteesiirtoja.
- Tulli kantaa jäteverolain mukaisesti jäteveroa kaatopaikalle toimitetusta jätteestä.
 - Jäteverokysymykset ovat joissakin tapauksissa muodostuneet haasteellisiksi, koska laitonta kaatopaikkaa ei ole pidetty verotuksellisessa mielessä kaatopaikkana, jonne läjittämisestä voitaisiin kantaa jätevero -> 3 vuoden sääntö

Ympäristörikosilmiöt Tullissa

KANSAINVÄLISET JÄTESIIRROT:

- Suomesta viedään käytettyä tavaraa kolmansiin maihin. Osa käytetyistä tavaroista luokitellaan jätteiksi, joiden vientiä säädellään kansallisella ympäristölainsäädännöllä sekä maailmanlaajuisella Baselin sopimuksella ja Euroopassa EU:n jätteensiirtoasetuksella (EY) N:o 1013/2006.
- Käytettyjen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden sekä autojen vienneissä syyllistytään laittomaan vientiin, jos tavarat eivät täytä vientiä koskevia säännöksiä/ vaatimuksia.

Ympäristörikosilmiöt Tullissa

KANSAINVÄLISET JÄTESIIRROT:

- Kansainvälisiä jätesiirtoja tutkitaan yleensä rikosnimikkeellä *ympäristön turmeleminen/ ympäristörikkomus/ jätelainrikkominen (tulliselvitysrikos/ VAK)*

Ympäristörikosilmiöt Tullissa

KÄYTETYT AKUT:

- Viime vuosien aikana ilmiönä havaittu käytettyjen akkujen vientiä Suomesta Baltian maihin
- Akut hankittu tai mahdollisesti anastettu Suomesta
- Tarkoituksena purkaa akuista rahanarvoiset osat
- Tutkitaan *ympäristönturmelemisena* tai *ympäristörikkomuksena*
 - Vaarallista jätettä kuljetettaessa on huomioitava VAK-lainsäädäntö. Paristojen ja akkujen laittomissa vienneissä on miltei aina syyllistytty myös vaarallisten aineiden kuljetusrikkomukseen. Kuljetukset aiheuttavat vaaraa sekä ilma-, meri- sekä maaliikenteen kuljetusvälineissä.

Ympäristörikosilmiöt Tullissa

SER-CASE

- SYKE ja Tulli suorittivat tehostettua vientivalvontaa yllä mainittujen toimijoiden osalta
- Eräs tarkastukseen valikoitunut kontti sisälsi mm. käytettyä elektroniikkaa (televisioita, tietokoneita, jääkaappeja, autonosia, yms.). Syytä epäillä ympäristön turmelemista...

SER-CASE

- Sähkö- ja elektroniikkajätteen luokittelusta:
 - TV:t, tietokoneet jne. -> ei ehdotonta vientikieltoa, kuitenkin oltava laitekohtainen käyttökuntoisuustodistus
 - Laitteet tulee olla pakattu kuljetuksen kestävällä tavalla
- Otsonikerrosta heikentäviä yhdisteitä sisältävien laitteiden vienti kielletty (otsoniasetus)
 - Esim. kylmälaitteet, jotka sisältävät R12 kylmäainetta
- Lyijyakkujen vienti kielletty (jätteensiirtoasetus)

SER-CASE

- Tutkinnassa kolme konttia
- Tarkastuksessa havaittua mm.:
 - Satoja putkitelevisiota
 - Kymmeniä jääkaappipakastimia
 - Muita sähkölaitteita (pesukoneita ja muuta kodin elektroniikkaa)
 - Käytettyjä autonrenkaita
 - Useita käytettyjä ajoneuvoja
 - Lyijyakkuja

SER-CASE

- Liiketoimintaa harjoitettu toiminimellä
- Vuosien 2009 – 2011 aikana noin 280 vientiä, vientien tilastoarvo yhteensä noin miljoona euroa
- Epäiltyinä 3 Suomessa asuvaa mieshenkilöä
- Tavarat kerätty kontteihin eri tahojen toimesta
- Keräilykontteja pidetty eri puolilla Etelä-Suomea

Kiitos mielenkiinnostanne!
Kysymyksiä?